

POLSKIE TOWARZYSTWO
SEKSUOLOGICZNE
POLISH SEXOLOGICAL SOCIETY

ul. Marymoncka 34
01-813 Warszawa

www.pts-seksuologia.pl
pts.seksuologia@gmail.com

Warszawa, 17 czerwca 2024 r.

Szanowna Pani
Barbara Nowacka
Ministra Edukacji

Jesteśmy grupą ekspertek i ekspertów Polskiego Towarzystwa Seksuologicznego pracujących między innymi w obszarze edukacji seksualnej. Z ogromnym zainteresowaniem i jednocześnie z nadzieją śledzimy ostatnie wydarzenia wokół polskiej edukacji, szczególnie te dotyczące propozycji wprowadzenia do szkoły przedmiotu “Edukacja zdrowotna”, w której mają być obecne zagadnienia edukacji seksualnej.

W dniu 25 lutego 2024 r. przesłaliśmy do Pani list od Zarządu Głównego PTS, w którym zostaliśmy zarekomendowane i zarekomendowani przez Towarzystwo, jako osoby gotowe do włączenia się w prace nad założeniami nowego przedmiotu. Wiemy o powołaniu Zespołu Ekspertów, któremu przewodniczy prof. dr hab. Zbigniew Izdebski. Ponawiamy w związku z tym gotowość do włączenia się w prace tego Zespołu w zakresie problematyki związanej z edukacją seksualną.

Przesyłamy przygotowane przez nas podstawowe założenia edukacji seksualnej i rekomendowane cele ogólne a także charakterystykę wymagań dotyczących osób uczących edukacji seksualnej, realizowanej w ramach planowanego przedmiotu “Edukacja zdrowotna”.

Jesteśmy przekonane i przekonani, że nowoczesna edukacja seksualna powinna bazować na przyjmowanej powszechnie w świecie definicji zdrowia seksualnego (WHO, 2006) oraz Deklaracji Praw Seksualnych (WAS, 2014), które jednocześnie odnoszą się do praw człowieka.

Zdrowie seksualne współcześnie rozumiane jest jako dobrostan, odnoszący się do sfery zarówno fizycznej, emocjonalnej i społecznej, jako pozytywne i pełne szacunku podejście do seksualności własnej i innych osób oraz do związków międzyludzkich, bez doświadczania dyskryminacji, przymusu i przemocy. Wśród najważniejszych praw seksualnych człowieka należy wymienić prawo do bezpieczeństwa, ochrony przed dyskryminacją związaną z seksualnością i płciowością, prawo do prywatności oraz ekspresji własnej seksualności i płciowości, a także prawo do podejmowania autonomicznych decyzji dotyczących wstępowania w związek i planowania potomstwa. W kontekście interesującej nas tematyki jako wiodące wydają się także prawa: do wyczerpującej edukacji seksualnej opartej o aktualny stan wiedzy oraz do opieki zdrowotnej w zakresie seksualności.

Profesjonalna edukacja seksualna to nie tylko przekazywanie wiedzy, kształtowanie umiejętności i kompetencji, ale także oddziaływania profilaktyczne, których konsekwencją jest osiągnięcie możliwie najlepszego stanu zdrowia psychicznego i somatycznego, poprawa jakości życia, zwiększenie dobrostanu i wspieranie rozwoju. Biorąc pod uwagę zakres i dynamikę zmian we współczesnym świecie - także tych dotyczących rozumienia ludzkiej seksualności - wynikające z nich wyzwania oraz zagrożenia, zauważamy potrzebę podejmowania odpowiednich działań na rzecz edukacji młodego pokolenia.

Poniżej prezentujemy rekomendacje dotyczące realizacji edukacji seksualnej, z wyszczególnieniem celów ogólnych, warunków realizacji oraz charakterystyki osób realizujących zajęcia z edukacji seksualnej.

CELE OGÓLNE:

1. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne istotne dla prawidłowego rozwoju psychoseksualnego, zaakceptowania własnej seksualności i czerpania z niej satysfakcji zarówno pod względem fizycznym, jak i emocjonalnym, indywidualnie i w związkach.
2. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne mające znaczenie dla utrzymania i ochrony zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego.
3. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne potrzebne dla zrozumienia i zaakceptowania ludzkiej różnorodności w odniesieniu do płci, tożsamości płciowej i seksualnej (orientacji psychoseksualnej), wieku, stanu zdrowia, sprawności, neuroróżnorodności, statusu społecznego, przynależności etnicznej i kulturowej oraz wyznania.
4. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne potrzebne do podejmowania odpowiedzialnych decyzji i wyborów związanych z seksualnością.
5. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne budujące postawy szacunku wobec siebie i innych ludzi.
6. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę na temat budowy i funkcjonowania ludzkiego organizmu oraz zmian fizycznych i psychicznych zachodzących w nim w poszczególnych fazach życia.
7. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne potrzebne do ochrony praw i granic dotyczących seksualności i cielesności własnej i innych osób.
8. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę na temat różnych form życia rodzinnego, partnerskiego lub realizowanego w pojedynkę.
9. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne potrzebne do świadomego i odpowiedzialnego rodzicielstwa.
10. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne potrzebne do świadomego i bezpiecznego korzystania z nowoczesnych technologii, w szczególności w zakresie pozyskiwania wiedzy na temat seksualności i innych materiałów mających związek z seksualnością, a także komunikacji i nawiązywania relacji w obszarze seksualnym.
11. Wyposażenie dzieci i młodzieży w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne potrzebne do poszukiwania specjalistycznego wsparcia w przypadku problemów w obszarze seksualności.
12. Profilaktyka zachowań niekorzystnych dla zdrowia i rozwoju psychoseksualnego.
13. Zapobieganie zjawiskom przemocy seksualnej.
14. Przyjęcie integralnej wizji ludzkiej seksualności jako pozytywnego potencjału człowieka oraz źródła satysfakcji i przyjemności.

WARUNKI REALIZACJI EDUKACJI SEKSUALNEJ:

1. Powinna opierać się na niezbywalnym prawie człowieka do wiedzy opartej na badaniach naukowych i dostępu do edukacji.
2. Powinna być zgodna z prawami seksualnymi i reprodukcyjnymi zawartymi w Deklaracji Praw Seksualnych (WAS, 2014).
3. Powinna holistycznie i kompleksowo ujmować zagadnienia odnoszące się do ludzkiej seksualności.
4. Powinna być dostosowana zarówno do wieku rozwojowego, jak i metrykalnego osób, do których jest kierowana.
5. Powinna zakładać staranny dobór różnych treści i metod przekazywania wiedzy oraz być dostosowana do potrzeb i możliwości osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych:
  - osób neuroróżnorodnych (w spektrum autyzmu, z ADHD) - uwzględniając min. ich odmienny profil sensoryczny, funkcje wykonawcze, sposób doświadczania emocji,
  - osób o specjalnych potrzebach komunikacyjnych, uwzględniając ich możliwości i kompetencje komunikacyjne, użytkujących alternatywne i wspomagające metody komunikacji (AAC),
  - osób z niepełnosprawnością ruchową i intelektualną oraz z niepełnosprawnością sprzężoną,
  - osób z niepełnosprawnością sensoryczną (z uszkodzonym wzrokiem i słuchem),
  - osób zagrożonych kryzysem zdrowia psychicznego i go doświadczających,
  - osób chorujących przewlekle.
6. Powinna wspierać dobrostan seksualny.
7. Powinna kształtować pozytywne postawy w odniesieniu do ludzkiej seksualności.
8. Powinna gwarantować poczucie bezpieczeństwa wszystkim osobom w niej uczestniczącym.
9. Powinna tworzyć atmosferę wzajemnego zaufania i otwartości.
10. Powinna szanować prywatność osób uczących się i respektować wyznaczone przez nie granice.
11. Powinna zakładać czynny udział osób w niej uczestniczących.
12. Powinna odbywać się w sposób interaktywny, zakładający wymianę między kadrą pedagogiczną a osobami tworzącymi programy nauczania z jednej strony oraz osobami uczącymi się z drugiej.
13. Powinna zakładać używanie inkluzywnego i adekwatnego języka, równocześnie umożliwiać naukę odpowiedniej terminologii, tak aby rozszerzać umiejętności komunikowania się w odniesieniu do płciowości i seksualności.
14. Powinna być wrażliwa na zagadnienia przemocy i wykorzystywania seksualnego, świadomej zgody, dyskryminacji, stygmatyzacji i wykluczenia, wpływu mediów i nowoczesnych technologii.
15. Powinna zakładać współpracę z rodzicami i innymi osobami i instytucjami uczestniczącymi w procesie edukacji seksualnej (organizacje pozarządowe, instytucje kultury, edukacja nieformalna, wspólnoty religijne, opieka społeczna, usługi zdrowotne i doradztwo).
16. Powinna uwzględniać wszelką różnorodność osób uczestniczących, w szczególności ich płeć, tożsamość płciową i tożsamość seksualną (orientację psychoseksualną), stan zdrowia, sprawność, pochodzenie etniczne i kulturowe, wyznanie, światopogląd.
17. Powinna odnosić się do warunków społecznych i kulturowych oraz uwzględniać pochodzenie społeczne, kapitał kulturowy, status materialny.
18. Powinna być prowadzona w sposób ciągły i regularny oraz opierać się na zrozumieniu faktu, iż proces rozwoju seksualności trwa przez całe życie.

KOMPETENCJE OSÓB PROWADZĄCYCH ZAJĘCIA:

W zakresie wiedzy:

- wykształcenie formalne (wyższe magisterskie i podyplomowe),
- ukończenie ewentualnych kursów uzupełniających wiedzę niezbędną do prowadzenia przedmiotu „Edukacja zdrowotna”,
- podstawowa i adekwatna, wiedza z zakresu psychologii, pedagogiki, medycyny (szczególnie seksuologii), socjologii, antropologii, etyki, nowoczesnych technologii, wiedzy o kulturze w kontekście współczesnych przemian i wynikających z nich wymagań oraz profilaktyki społecznej.

W zakresie umiejętności:

- umiejętność oddzielenia wiedzy od własnych doświadczeń życiowych i poglądów,
- umiejętność stosowania neutralnego i inkluzywnego języka podczas omawiania zagadnień dotyczących seksualności, tożsamości płciowej i seksualnej (orientacji psychoseksualnej),
- umiejętności społeczne: interpersonalne, komunikacyjne, rozwiązywania problemów, krytycznego myślenia, odpowiedniego i adekwatnego reagowania na sytuacje kryzysowe,
- umiejętność respektowania i szanowania ustanowionych granic przez osoby uczestniczące w edukacji oraz stanowienia i obrony granic własnej intymności,
- umiejętność łączenia wiedzy z zakresu edukacji seksualnej, zdrowia psychicznego oraz fizycznego,
- umiejętności metodyczne i dydaktyczne,
- umiejętność udzielenia wsparcia kryzysowego i poradnictwa,
- umiejętność współpracy z innymi osobami, w tym z rodzicami, opiekunami i innymi specjalistami,

W zakresie kompetencji osobistych:

- empatia,
- otwartość w stosunku do osób uczących się,
- posiadanie pozytywnej motywacji do realizacji edukacji seksualnej,
- brak postawy oceniającej i dyskryminującej.
- prezentowanie postawy afirmującej ludzką seksualność.

Osoba zajmująca się edukacją seksualną powinna charakteryzować się ponadto zespołem cech określanych jako tzw. swoboda psychologiczna, na którą składają się wiedza, umiejętności, kompetencje oraz doświadczenie i zaangażowanie.

Oprócz szkolenia merytorycznego i metodycznego do prowadzenia edukacji zdrowotnej, zalecamy, aby osoba prowadząca zajęcia przeszła trening antydyskryminacyjny oraz trening umiejętności interpersonalnych.

Zgodnie z zaproponowanymi przez WHO standardami podstawowe zasady edukacji seksualnej obejmują także dobrowolność, dyskrecję, neutralność światopoglądową, unikanie ocen, akceptację oraz kontrolowaną otwartość.

Dodatkowo rekomendujemy:

- diagnozę stanu szkolnej edukacji seksualnej w Polsce,
- opracowanie nowoczesnych podręczników i narzędzi do prowadzenia edukacji seksualnej,
- stworzenie bazy rekomendowanych programów z zakresu edukacji seksualnej.

Jako Polskie Towarzystwo Seksuologiczne, po otrzymaniu oficjalnego zaproszenia, wyrażamy gotowość do współpracy w zakresie:

- skonstruowania podstaw programowych, w tym celów szczegółowych oraz treści kształcenia,
- jeśli takowe podstawy, cele bądź treści są już sformułowane - ewentualna ich konsultacja,
- określenia wymagań formalnych dotyczących kształcenia osób realizujących edukację seksualną oraz opracowania programu kształcenia tych osób,
- zorganizowania profesjonalnej formy przygotowania osób, które realizować będą w przyszłości treści z zakresu edukacji seksualnej (kursu, studiów podyplomowych),
- merytorycznego wsparcia przy tworzeniu podręczników, programów i narzędzi do edukacji oraz narzędzi do ewaluacji zajęć.

Łączymy wyrazy szacunku i oczekujemy odpowiedzi na niniejsze pismo,

*Prof. dr hab. Maria Beisert
Prezeska PTS*

Autorki i autorzy niniejszego listu rekomendowani przez Zarząd Główny PTS

dr hab. Grzegorz Iniewicz, prof. UJ - Członek Zarządu PTS

dr Izabela Fornalik - Członkini Zarządu PTS

dr Iza Jąderek - Członkini Zarządu PTS

dr hab. Iwona Chmura-Rutkowska, prof. UAM

dr Joanna Dec-Pietrowska

mgr Aleksandra Dulas

mgr Katarzyna Pachniewska

dr Agnieszka Walendzik-Ostrowska

W załączeniu prezentujemy biogramy wymienionych osób.